

Evaluering af projekt Mobbestop-møder 'Bland dig ikke udenom'

Projekt 'Bland dig ikke udenom' bestod af 43 mobbestop-møder på grundskolens mellemtrin, primært i København og omegn samt Århus og omegn i efteråret 2016. Projektet lå i forlængelse af det tidligere 'Bland dig ikke udenom'-projekt, som bestod af 100 mobbestop-møder samt udvikling af film og øvrigt materiale til mobbestopmøderne samt websitet mobbestop.dk. Der deltog mellem 45 (på specialskoler) og 200 elever ved de 43 møder (110 elever i gennemsnit).

Møderne bestod af:

- En viral film, der med en humoristisk tilgang til emnet satte fokus på, hvordan man kan blive en af hverdagens helte, hvis man hjælper en, der bliver mobbet.
- Tre kortfilm, der tager udgangspunkt i konkrete mobbesituationer med fokus på henholdsvis tilskueren, den, der mobber, og den, der bliver udsat for mobning. Filmene lægger op til dialog om, hvad man kan gøre i de konkrete situationer for at stoppe mobningen.
- Et sms-baseret dialogsystem, så eleverne kan deltage i anonyme undersøgelser om mobning samt dele oplevelser og følelser i relation til mobning ved at sende anonyme sms'er op til salens storskærm.

Møderne blev faciliteret af en moderator, mens en tekniker stod for at afvikle kortfilm samt sms-afstemninger og sortere i sms-spørgsmål og kommentarer fra eleverne, inden de blev sendt op til storskærmen.

Projektet består desuden af et website med information om mobning, gode råd til elever, der oplever mobning, et classesæt med konkrete værktøjer til udarbejdelse af fælles samværsregler i klassen mm. Lærerne har også mulighed for at foretage en anonym trivselsmåling blandt eleverne og gentage den efter nogle måneder for at se, om samværsreglerne har haft en effekt.

Alt materiale ligger frit tilgængeligt på hjemmesiden mobbestop.dk.

Projektets formål

Formålet med projektet var at give eleverne forståelse for, at alle har et ansvar for at blande sig og sige fra, når de oplever mobning, samt at give dem konkrete redskaber og strategier til at blande sig og sige fra over for mobning. Forskningen peger nemlig på, at det er særligt gavnligt at have fokus på det tavse segment, dvs. tilskuerne til mobning. For hvis alle siger fra over for mobning, kan mobning ikke ske.

Derfor var fokus – både på møderne og i det classesæt, som lærerne kunne vælge at arbejde med efter mobbestop-mødet – at styrke elevernes handlekompetence i forhold til at sige fra over for mobning, fx ved at involvere en voksen, støtte dem, der bliver mobbet, eller blande sig direkte. På mobbestop-mødet samt i classesættet er der desuden fokus på, at mobning ikke kun går ud over dem, der bliver mobbet, men alle i klassen. I et utrygt klima er der ingen, der har det godt.

På de enkelte mobbestop-møder var formålet desuden at give eleverne et billede af, hvor udbredt mobning er på deres egen skole. Det foregik via en anonym sms-afstemning, og formålet var at vise eleverne, at hvis de følte sig mobbet eller holdt udenfor, var de ikke den eneste, der gjorde det, samt at synliggøre for lærerne, om der var behov for et øget fokus.

Antal deltagere

Ifølge lærernes opgørelser har knap 4.800 elever deltaget i de 43 mobbestop-møder, svarende til cirka 208 klasser. Vi har ikke en opgørelse over, hvor mange lærere/pædagoger der deltog, men vi satte som et krav for at få besøg, at der minimum deltog en voksen pr. klasse. Derfor skønner vi, at der minimum har deltaget 200 lærere/pædagoger til møderne, svarende til ca. en voksen pr. klasse. Det er et forsigtigt skøn, da der i

en del klasser har deltaget to voksne pr. klasse, og da ledelsen på nogle skoler har krævet, at alle lærere, der havde mellemtimer, deltog i mødet som en slags 'efteruddannelse'.

Pr. 21. marts. 2017 har 928 elever deltaget i projektets trivselsmåling, svarende til cirka 40 klasser eller en femtedel af de elever, der deltog i et mobbestop-møde.

På projektets hjemmeside har der fra august 2016 til 23. marts 2017 været 1876 unikke besøgende. 33 procent af disse har besøgt websitet gentagne gange (dvs. to eller flere gange). Der har under fanebladet 'Til læreren' (tidligere kaldt 'klassesættet') været over 500 downloads af materiale. For at køre hele forløbet under klassesættet skal man downloade fem filer, hvilket kunne indikere, at klassesættet er blevet brugt i ca. 100 klasser.

Hvor mange af websitets besøgende, der også har haft besøg af mobbestopmødet, vides ikke.

Succeskriterier

Projektet var en succes, fordi møderne er en god måde at få trivsel på dagsordenen i en tidspresset folkeskole. Vores oplevelse er, at skolernes fokus på trivsel generelt er hårdt presset, fordi lærerne har svært ved at finde tid til at gennemføre et trivselsforløb, som jo ikke er direkte pensumstof i de gængse fag, men hører til i de tværgående emneområder, som ingen specifikt har ansvar for. Derfor er det vores indtryk, at lærerne sætter pris på at få leveret en 'færdig pakke', der ikke kræver forberedelse fra deres side.

Det anonyme sms-system er en succes, fordi formen får flere elever til at deltage, end hvis det kun foregik mundtligt. Sms-systemet fungerer som en slags anonymiseret øvelokal, hvor de anonymt kan give udtryk for, hvordan de har det. Samtidig fungerer det godt, at dialogen med eleverne tager udgangspunkt i nogle kortfilm, der skildrer konkrete mobbesituationer, fordi det giver eleverne mulighed for i virkeligheden at tale om sig selv, når de fx siger: "Jeg tror, at hovedpersonen føler..." På den måde kan de sætte ord på nogle svære følelser og oplevelser. Begge dele forventes at højne deres erkendelse af egen situation og mod til at søge hjælp.

Endelig giver undervisningsmaterialet lærerne nogle konkrete værktøjer til at sætte ind over for mobningen. Via klassesættet laver klasserne deres egne samværsregler, og på den måde, bliver det lettere for læreren at tale med eleverne om, hvordan det går med trivslen og med at overholde samværsreglerne, for eleverne har jo selv været med til at formulere dem.

Effekt for målgruppen

Mobbestop-møderne formodes at have stor positiv effekt på målgruppen, idet eleverne fik anvist nogle helt konkrete handlemuligheder. Og trivselsmålingen viser netop, at de i særlig grad har brug for handlestrategier i forhold til at håndtere mobning. Trivselsmålingerne (baseret på 928 besvarelser) viser, at ca. 45 pct. af eleverne har oplevet nogle fra klassen blive mobbet af andre fra klassen, og at ca. 53 pct. af dem ikke vidste, hvad de skulle gøre ved det. Endvidere svarer 30,9 procent af dem, der har oplevet mobning, men ikke gjort noget ved det, at de ikke gjorde noget, fordi de var nervøse for selv at blive mobbet, mens 41,8 pct. ikke vidste, hvordan de kunne hjælpe.

Som projektledere deltog vi selv i flere møder og oplevede, hvordan debatten om mobning påvirkede eleverne. Indimellem var der elever, der blev kede af det. Desuden viste den anonyme sms-undersøgelse blandt eleverne som oftest, at en stor del af eleverne har følt sig udenfor eller mobbet. Derved blev det meget tydeligt for lærerne, at der var problemer.

Det er vigtigt at få tydeliggjort for lærerne, for en undersøgelse fra Dansk Center for Undervisningsmiljø, foretaget blandt mere end 40.000 mellemtrinselever, viser, at hver tredje oplever, at de voksne aldrig eller kun nogle gange gør noget ved mobningen. Mobbeforsker Helle Rabøl peger på, at det ofte skyldes, at lærerne enten ikke har opdaget mobningen eller ikke anerkender det, der foregår, som værende mobning.

Det underbygges af projektets trivselsmåling, der viser, at 9,4 pct. af de elever, der har oplevet mobning og fortalt nogle om det, svarer, at der ikke blev gjort noget for at stoppe mobningen. Blandt elever, der har oplevet mobning, men ikke fortalt det til nogen, angiver 12,1 pct. som årsag, at de var bange for, at de voksne ikke ville tage det alvorligt.

Eleverne bliver også spurgt, om de tror, der er mobning i deres klasse, og om deres klasselærer i så fald ved, at der er mobning i klassen. Her svarer hele 20,5 pct., at de ikke tror, deres lærer ved det, og når det handler om, hvorvidt lærerne gør noget ved mobningen, svarer 4,9 pct., at lærerne ikke gør noget ved det.

Under møderne blev det meget tydeligt for lærerne, hvis der var problemer, hvilket vi må formode har haft den effekt, at lærerne har mere fokus på problemet efterfølgende.

Forskningen viser også, at evnen til medfølelse mindskes betragteligt i klasser med dårligt klima, hvilket gør det særligt svært, men ekstra nødvendigt, at mobilisere tilskuerne/det tavse segment. Derfor var det positivt at opleve, hvordan det påvirkede eleverne at høre andre elever fortælle deres mobbehistorier enten mundtligt eller via sms på storskærmen – og at historierne blev fortolket af moderator som alvorlige. Vores oplevelse var, at der for mange elevers vedkommende skete en slags erkendelsesproces, hvor det gik op for dem, hvor alvorligt mobning faktisk er. Dette stemmer overens med tilbagemeldinger, vi har fået fra lærere umiddelbart efter møderne. Fordi elevernes forståelse for mobningens konsekvenser er højnet, formoder vi, at deres medfølelse og motivation for at blande sig også er højnet.

Via de trivselsmålinger, som lærerne kan foretage i klasserne, kan lærerne dels få et billede af trivslen i klassen, dels måle på effekten af møderne og det opfølgende arbejde. Trivselsmålingen består af 20 spørgsmål til eleverne, som de besvarer individuelt og anonymt, henholdsvis før klassen udarbejder fælles samværsregler og igen nogle måneder senere for at se, om indsatsen har haft en effekt. Det er naturligvis også muligt at foretage trivselsmålingen, selv om man ikke har haft besøg af mobbestop-mødet, og selv om man ikke udarbejder samværsregler i klassen.

Endnu en effekt af projektet har været, at lærere og pædagoger, under møderne og via materialet på mobbestop.dk, har fået kendskab til den nyeste forskning på området og derfor lettere kan opdage mobning samt forebygge og bekæmpe mobning. Det understreger elevernes trivselsmålinger, at der er brug for, idet hele 20,5 pct. af de elever, der tror, at der foregår mobning i deres klasse, ikke tror, at læreren er klar over det.

Gennemgangen af elevernes anonyme sms-kommentarer efter møderne førte til i alt syv underretninger, hvor vi vurderede, at en sms indikerede mistrivsel på grund af mobning eller andre forhold. Sms'erne blev indberettet til den ansvarlige lærer for mødet, som i alle tilfælde bekræftede, at de ville tage sig af sagen.

Ved projektets første 100 mobbestop-møder foretog vi 70 underretninger, hvilket er væsentligt flere end under de sidste 43 møder. Det kan skyldes følgende forhold:

- at vi indførte som fast procedure, at moderator skulle tale med lærerne om bekymrende sms'er umiddelbart efter møderne, idet vores erfaring fra sidste gang var, at det ofte drejede sig om elever, som lærerne i forvejen havde fokus på.
- at der samlet set deltog færre elever ved møderne
- at der deltog færre elever ved de enkelte møder (110 i gennemsnit), hvilket kan have betydet, at eleverne har oplevet det som mindre anonymt (når der er færre elever til stede i salen, kan det være lettere for andre at gætte, hvem der har sendt en sms).

Læring af projektet

At eleverne ofte ikke fortæller deres forældre, hvis der foregår mobning, fordi der generelt er lav tiltro til, at de voksne kan håndtere det, og mange har da også erfaringer med, at det kun bliver værre, hvis de involverer deres forældre/andre voksne. Der ligger således en væsentlig opgave i at klæde forældrene på til at

håndtere mobning på en hensigtsmæssig måde. Derfor udvikles der til de kommende 100 mobbestop-møder, som TrygFonden har støttet, nyt materiale målrettet forældre. Desuden udvikles der nyt materiale til lærerne om, hvordan man kan arbejde med at styrke den fælles klassekultur, da det er noget, flere lærere har efterspurgt.

En anden væsentlig læring er, at når der deltager færre elever ved møderne, er der formodentlig også færre elever, der sender sms'er med deres egne mobbehistorier, fordi det føles mindre anonymt, end hvis der er flere elever i salen.

Udbredelse af resultaterne

Når flere elever har deltaget i en opfølgende trivselsmåling i kølvandet på de seneste 43 mobbestop-møder, vurderer vi at have et stort nok datagrundlag til at kunne sende en pressemeddelelse ud om projektets resultater. Her vil vi også omtale de kommende nye 100 mobbestop-møder, som skoler i region Hovedstaden, Sjælland og Midtjylland har mulighed for at booke.

Udvalgte resultater fra trivselsmålingen

Pr. 21. marts 2017 havde 928 elever foretaget en trivselsmåling, og 79 af dem havde deltaget i en opfølgende trivselsmåling. Det forventes, at begge tal vil stige, idet vi ved, at der er skoler, som først nu laver første trivselsmåling, og da vi må formode, at mange af eleverne fra første trivselsmåling i nærmeste fremtid vil blive bedt om at udfylde en opfølgende trivselsmåling.

5,7 pct. af eleverne har prøvet at føle sig udenfor eller blive mobbet i klassen mange gange, mens 35,3 pct. har følt det et par gange.

Hele 28,6 pct. fortalte det ikke til nogen, mens resten enten fortalte det til en voksen eller en ven/klassekammerat. Af dem, der fortalte nogle om mobningen, oplevede 70,1 pct., at det hjalp, 20,5 pct. oplevede at det ikke hjalp, mens 9,4 pct. oplevede, at der ikke blev gjort noget for at stoppe mobningen.

Blandt dem, der ikke fortalte nogen om det, svarede 18,2 pct. som årsag, at de var bange for at blive drillet endnu mere, 12,1 pct. var bange for, at de voksne ikke ville tage det alvorligt, mens 69 pct. ikke vidste, hvem de skulle fortælle det til.

Cirka 45 pct. af eleverne har oplevet nogle fra klassen blive mobbet af andre fra klassen, og cirka 53 pct. af dem har enkelte gange/mange gange oplevet, at de ikke vidste, hvad de skulle gøre ved det.

Når eleverne bliver spurgt, hvorfor de tror, at de ikke gjorde noget ved mobningen, svarer 30,9 pct., at de var nervøse for selv at blive mobbet, og 41,8 pct. vidste ikke, hvordan de kunne hjælpe.

Når eleverne bliver spurgt, hvorfor de tror, at de selv mobber andre, svarer 43,2 pct.: for ikke selv at blive mobbet, mens 28,8 pct. svarer, at 'alle gør det jo'.

Eleverne bliver også spurgt, om de tror, der er mobning i deres klasse, og om deres klasselærer i så fald ved, at der er mobning i klassen. Her svarer hele 20,5 pct., at de ikke tror, deres lærer ved det, og når det handler om, hvorvidt lærerne gør noget ved mobningen, svarer 4,9 pct., at lærerne ikke gør noget ved det.

På den mere positive side oplever 79,6 pct. af eleverne, at de næsten altid hjælper hinanden i klassen, hvis nogle har det dårligt eller er kedede af det. Kun 2,8 pct. er 'næsten aldrig' glade for at gå i skole, og kun 1-2 pct. svarer nej til, om de har gode venner i klassen og på skolen, og om de har nogle at være sammen med i frikvartererne.

